



# **ΛΟΑΤΚΙ+ Παιδιά στο Ελληνικό Σχολείο**

**Παναγιώτα Κατσαραγάκη**

**ΠΜΣ «Σχολική Ψυχολογία»**

**(Κατεύθυνση: Σχολική Ψυχολογία)**

**Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών**

**ΣΧΨ101-1803: Διαπολιτισμική Κοινωνική  
Ψυχολογία στη Σχολική Κοινότητα**

**Διδάσκων: Βασίλης Παυλόπουλος**

**Ιανουάριος 2023**

# Περιεχόμενα Παρουσίασης

- 1) Ορισμοί
- 2) Παρουσία στα Ελληνικά Σχολεία
- 3) Τρέχουσες Προκλήσεις & Εμπόδια
- 4) Επίσημη Εκπαιδευτική Πολιτική
- 5) Σχεδιασμός & Υλοποίηση Παρεμβάσεων
- 6) Προτεινόμενες Καλές Πρακτικές

# Ορισμοί

# Ορισμοί



**Σεξουαλικός Προσανατολισμός**



Ετεροφυλόφιλος/η

Αμφιφιλόφιλος/η

Γκέι/ Λεσβία



**Βιολογικό Φύλο**



Γυναίκα

Ιντερσεξ

Άνδρας



**Ταυτότητα Φύλου**



Γυναίκα

Non-Binary & Gender Fluid

Άνδρας



**Έκφραση Φύλου**



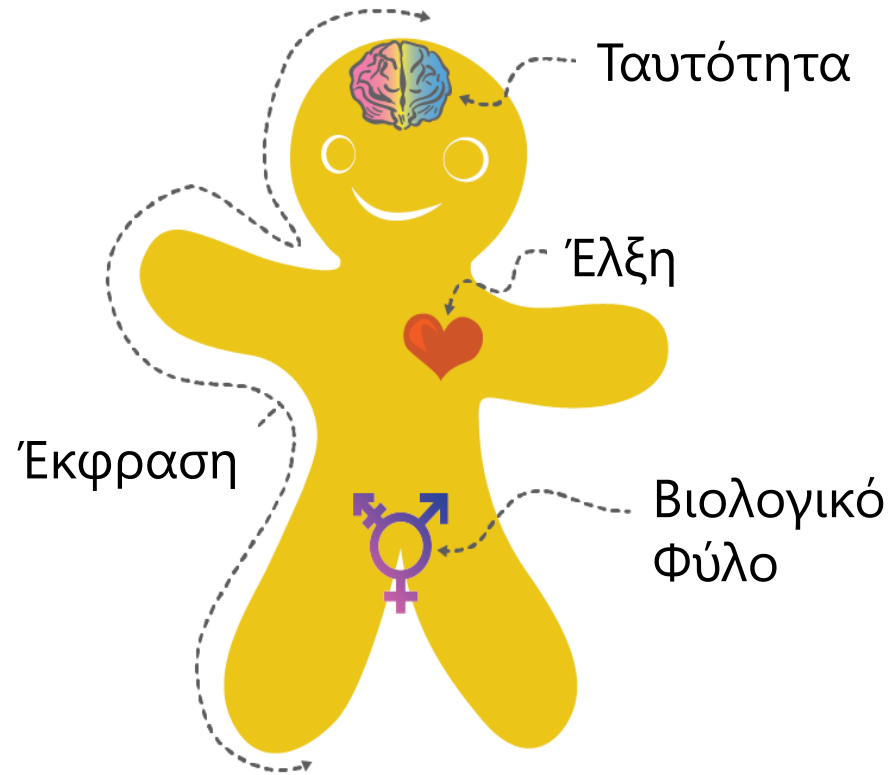
Θηλυκή

Ανδρόγυνη

Αρρενωπή

(Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020)

# The Genderbread Person



(Killermann, 2017)

**Παρουσία ΛΟΑΤΚΙ+ Παιδιών  
στο Ελληνικά Σχολείο  
Ιστορικά & Ποσοτικά Στοιχεία**

# Ιστορικά & Ποσοτικά Στοιχεία

- **Δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία** για τον αριθμό των ΛΟΑΤΚΙ+ στην Ελλάδα.
- Σε κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες συλλέγονται από τις στατιστικές αρχές στοιχεία από **ληξιαρχεία**, διεξάγονται δειγματοληπτικές **έρευνες** από ΜΚΟ ή Πανεπιστήμια ή συμπεριλαμβάνονται σχετικά ερωτήματα στις **απογραφές** (Bell, 2017).
- Η συλλογή έγκυρων στατιστικών στοιχείων δεν είναι εύκολη υπόθεση.
- Σύνολο μαθητών στην Α' και Β' Βάθμια: 1.275.277 (ΕΛΣΤΑΤ, 2022)  
ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητές/τριες:  $\approx$  90.000- 190.000 (7%-15%)

# Ιστορικά & Ποσοτικά Στοιχεία

## Σεξουαλικός Προσανατολισμός & Ταυτότητα Φύλου, Ανα Γενιά

Έρευνα σε 19.069 άτομα από 27 χώρες, 16- 75 ετών

	<b>Ετεροφυλόφιλοι</b>	<b>Αμφιφιλόφιλοι</b>	<b>Ομοφιλόφιλοι</b>	<b>Τρανς</b>
<b>Gen. Z (1997+)</b>	<b>68 %</b>	<b>11%</b>	<b>4%</b>	<b>4%</b>
<b>Millennials (1981-1996)</b>	<b>78 %</b>	<b>5%</b>	<b>3%</b>	<b>2%</b>
<b>Gen. X (1965-1980)</b>	<b>84 %</b>	<b>4%</b>	<b>2%</b>	<b>1%</b>
<b>Baby Boomers (1946-1964)</b>	<b>89 %</b>	<b>2%</b>	<b>1%</b>	<b>&lt;1%</b>

(Ipsos, LGBT+ Global Pride Survey, 2021)



**Τρέχουσες Προκλήσεις & Εμπόδια  
για τα ΛΟΑΤΚΙ+ Παιδιά  
στο Σχολείο**

# Τρέχουσες Προκλήσεις & Εμπόδια

- Ομο/αμφι/τρανσφοβικός Σχολικός Εκφοβισμός
- Λεκτική Παρενόχληση & Σωματική Βία
- Έκπτωση Ψυχικής Υγείας & Αυξημένη Αυτοκτονικότητα
- Μειωμένη Συμμετοχή στη Σχολική Κοινότητα
- Μειωμένη Πρόσβαση σε Έγκυρη Πληροφόρηση

(Ηλιοπούλου και συν., 2018· Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020)



**Επίσημη Εκπαιδευτική Πολιτική  
για τη Συμπερίληψη  
των ΛΟΑΤΚΙ+ Παιδιών**

# Επίσημη Πολιτική Ε.Ε.

**2010** Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών CM/Rec(2010)5 προς τα κράτη-μέλη για την καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

**2016** Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών CM/Rec(2016)7 προς τα κράτη-μέλη για την πρόσβαση των νέων στα δικαιώματά τους.

**2020** Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025 (11 Νοεμβρίου 2020)

# Πολιτική Ελλάδας

## Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ (2021)- Εκπαίδευση Χωρίς Αποκλεισμούς

- Σύνταξη Εγκυκλίου για την Αντιμετώπιση Καθημερινών Ζητημάτων
- Αναθεώρηση/Συμπλήρωση Αναλυτικού Προγράμματος
- Σεξουαλική Αγωγή
- Συμπερίληψη ΛΟΑΤΚΙ+ Συγγραφέων, Ιστορικών Μορφών

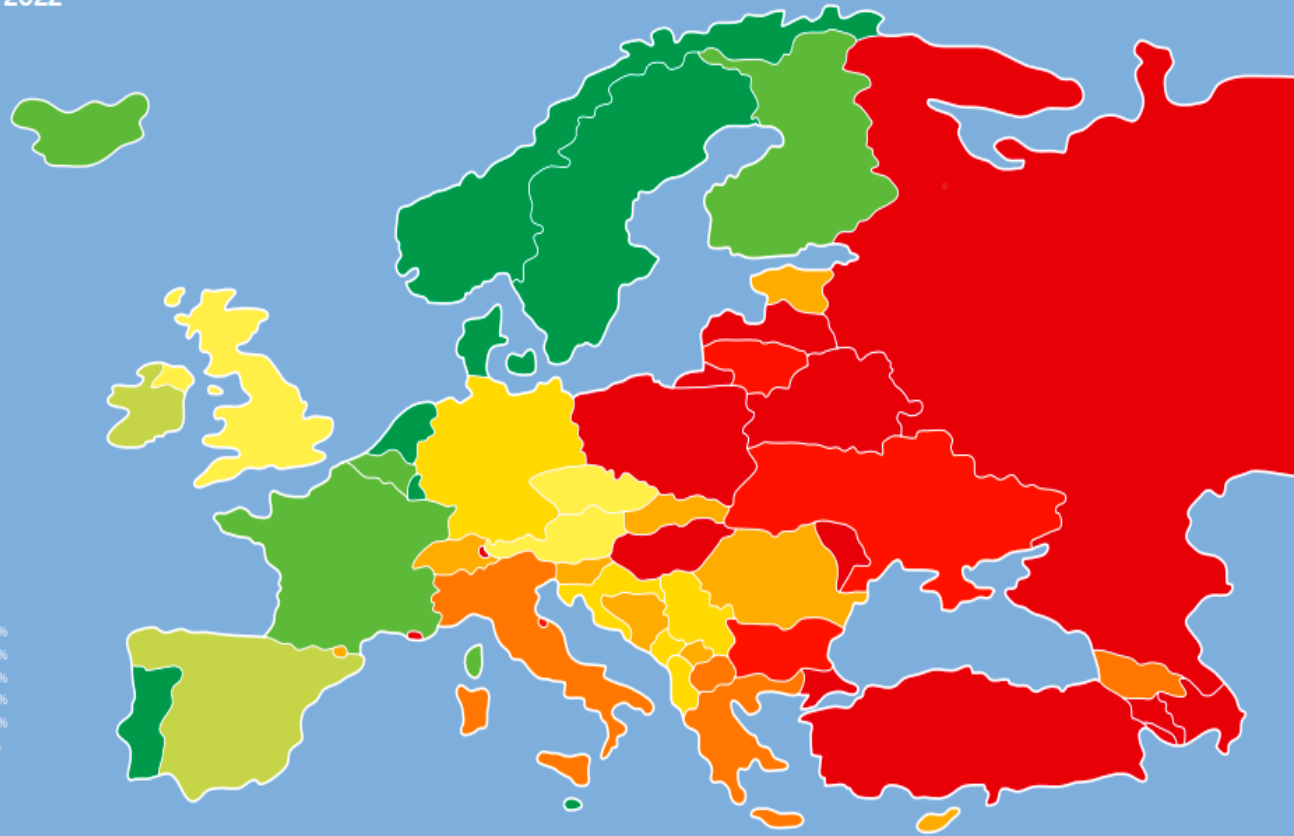
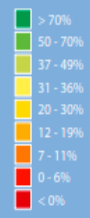
# Πολιτική Ελλάδας

## Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ (2021)-Εκπαίδευση Χωρίς Αποκλεισμούς

- Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών
- Εκπαιδευτικός ή Σχολικός Ψυχολόγος με Έπάρκεια Γνώσεων (Επιτροπή για την Εθνική Στρατηγική Ισότητας ΛΟΑΤΚΙ, 2021)

LGBTQI  
INCLUSIVE  
EDUCATION  
MAP 2022

SECOND EDITION



[www.education-index.org](http://www.education-index.org)

# Εκπαιδευτικά Προγράμματα

- **(2015-2020) Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Σεξουαλικής Αγωγής (Νήπιο & Α' - Β' Δημοτικού)** «Παίζω με τον Φρίξο και μαθαίνω για το σώμα μου και τις διαπροσωπικές σχέσεις.»
- **(2016-2020) Θεματική Εβδομάδα (Γυμνάσιο)** με θεματικές για το σεξουαλικό προσανατολισμό και τις έμφυλες ταυτότητες.
- **(2021-) Εργαστήρια Δεξιοτήτων (Γ' & ΣΤ' Δημοτικού, Β' Γυμνασίου)** με υποθεματικές σεξουαλικής και κοινωνικής αγωγής όπως, «Γνωρίζω το Σώμα μου», «Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός- Διαφορετικότητα» (Περιεκτική/Συμπεριληπτική Σεξουαλική Αγωγή).



# Σχεδιασμός & Υλοποίηση Παρεμβάσεων

# Τεκμηριωμένες Παρεμβάσεις

## Παρεμβάσεις στον Σχολικό Εκφοβισμό

- Παρέμβαση Ενήλικα/ Συνομηλίκων (Ioverno et al., 2022)
- Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή (SEL)

## Παρεμβάσεις για την Πρόληψη Ακαδημαϊκής Αποτυχίας

- Ενήλικας Μέντορας
- Συμπεριληπτικό Πρόγραμμα ΛΟΑΤΚΙ+ (Bouldin, 2021)

# Τεκμηριωμένες Παρεμβάσεις

## Παρεμβάσεις για τη Πρόληψη της Αυτοκτονίας

- Κοινωνικά Προγράμματα
- Οικογενειακή Υποστήριξη (Bouldin, 2021)

## Παρεμβάσεις Ένημέρωσης & Συμπερίληψης

- Gay-Straight Alliances (GSAs)
- Extracurricular Seminars (ECS)
- Intracurricular Programs (ICS) (Cruz, 2015)

# Προτεινόμενες Καλές Πρακτικές για το Ελληνικό Σχολείο

# Καλές Πρακτικές για το Ελληνικό Σχολείο

## Ο Ρόλος Σχολικών Ψυχολόγων & Εκπαιδευτικών:

- Ανοίγουμε το θέμα της Συμπεριληπτικότητας **πριν** προκύψει κρίση (σχεδιασμός πλάνου, ενημέρωση).
- Δημιουργία με τους μαθητές χάρτη με λέξεις, φράσεις, συμπεριφορές που συνιστούν διάκριση.
- Καθορίζεται κοινός τρόπος αντίδρασης σε περιπτώσεις διάκρισης.
- Ενημέρωση εκπαιδευτικών απο κατάλληλους φορείς για ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα και τρόπους επίλυσης συγκρούσεων με συναδέλφους.

(Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020)

# Καλές Πρακτικές για το Ελληνικό Σχολείο

## **Ο Ρόλος Σχολικών Ψυχολόγων & Εκπαιδευτικών:**

- Αναγνωρίζουμε και σταματούμε τον εκφοβισμό και την παρένόχληση.
- Αναπτύσσουμε κανονισμούς που απαγορεύουν τις διακρίσεις.
- Ενσωματώνουμε θετικές ΛΟΑΤΚΙ+ αναπαραστάσεις στα εκπαιδευτικά προγράμματα.

(Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020)

# Καλές Πρακτικές για το Ελληνικό Σχολείο

## Σχέση με Γονείς ΛΟΑΤΚΙ+ Παιδιών

- Διερεύνηση βαθμού συνεργασίας, με προσοχή.
- Ενημέρωση για τα δικαιώματα του παιδιού και τις υποχρεώσεις του/της εκπαιδευτικού.
- Δίνουμε πληροφορίες ή παραπέμπουμε σε φορείς για ενημέρωση και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε ΛΟΑΚΤΙ+ ζητήματα (πχ. Ο Συνήγορος για το Παιδί).

(Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020)



*για μια συμπεριληπτική  
εκπαίδευση σε ζητήματα  
φύλου & σεξουαλικότητας*




**11528**  
ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ

ΓΡΑΜΜΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΛΟΑΤΚΙ+ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ, ΦΙΛΙΚΟ, ΣΧΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥΣ



- Bell, M. (2017). *Analysis and comparative review of equality data collection practices in the European Union: data collection in relation to LGBTI people*. Publications Office.  
[doi:10.2838/522787](https://doi.org/10.2838/522787)
- Bouldin, M. (2021). *Effective interventions to support LGBTQ+ youth* [Master's Thesis, Northwestern College, Iowa]. NWCommons. [https://nwcommons.nwciowa.edu/education\\_masters/365/](https://nwcommons.nwciowa.edu/education_masters/365/)
- Cruz, G. V. (2015). Systematic review of studies measuring the impact of educational programs against homophobia, transphobia and queerophobia in secondary schools of North America, Western Europe and Australia. *Psychology*, 6(14). <https://doi.org/10.4236/psych.2015.614185>
- Επιτροπή για την Εθνική Στρατηγική Ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ (2021, Ιούνιος 29). *Εθνική στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ*. [https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/06/ethniki\\_statigiki\\_gia\\_thn\\_isothta\\_ton\\_loatki.pdf](https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/06/ethniki_statigiki_gia_thn_isothta_ton_loatki.pdf)
- Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2022, Οκτώβριος). *Ελλάς με αριθμούς*. [https://www.statistics.gr/documents/20181/17831637/GreeceInFigures\\_2022Q4\\_GR.pdf/d680e951-d628-ac7c-0e10-397e3fad3734](https://www.statistics.gr/documents/20181/17831637/GreeceInFigures_2022Q4_GR.pdf/d680e951-d628-ac7c-0e10-397e3fad3734)
- Ηλιοπούλου, Χ., Νικολακάκης, Ν., Διακουμάκου, Φ., Γραμμενίδης, Κ. (2018). Πρώτη πανελλαδική έρευνα για το σχολικό κλίμα - Έκθεση αποτελεσμάτων: Οι εμπειρίες της ΛΟΑΤΚ μαθητικής κοινότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αθήνα: Colour Youth.



Ioverno, S., Nappa, M. R., Russell, S. T., & Baiocco, R. (2022). Student intervention against homophobic name-calling: The role of peers, teachers, and inclusive curricula. *Journal of interpersonal violence*, 37(21-22). <https://doi.org/10.1177/08862605211042817>

Ipsos. (2022). LGBT+ pride 2021 global survey. A 27-country ipso survey. Ipsos. <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-06/lgbt-pride-2021-global-survey-ipsos.pdf>

Killerman, S. (2017). *Genderbread person v4.0*. The Genderbread Person. <https://www.genderbread.org/>

Παπαθανασίου, Ν., & Χρηστίδη, Ε. Ο. (2020). *Συμπερίληψη & ανθεκτικότητα: βασικές αρχές ψυχοκοινωνικής στήριξης σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών φύλου*. Gutenberg.